

Asia: VN/538/2019

Luonnos hallituksen esitykseksi jätelain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta

Yleiset säännökset (Luku 1)

Tähän voitte kirjoittaa lausuntonne jätelain muutosehdotuksen luvusta 1 ja sen perusteluista

Ehdotuksen mukaan sivutuotteet ja jätteeksi luokittelun päätyminen erotellaan omiksi pykäliksi 5 a § ja 5 b §. Sivutuotteita koskevaan pykälään ei ehdoteta muutoksia. Jätteen luokittelun päättymiseen ehdotetaan uutta kohtaa, jonka mukaan tapauskohtaisen harkinnan voi tehdä ympäristölupaviranomainen. Tämä selkeyttää nykyistä epäselvää hallinnollista hyväksymiskäytäntöä ELY-keskuksen ja ympäristölupaviranomaisten välillä. Ympäristölupaviranomaisia ovat AVI ja kuntien ympäristönsuojeluviranomaiset. Näin ollen tulisi erityisesti panostaa koulutukseen, jotta kaikki saisivat riittävät ja samantasoiset valmiudet asian käsittelyyn. Mikäli esim. joissain pienissä kunnissa ei ole resursseja osallistua mm. koulutuksiin eikä perehtyä riittävästi jätteeksi luokittelun kriteereihin, voisi olla tarpeen ohjeistaa kuntia käyttämään tällöin ympäristönsuojelulain (YSL, 527/2014) 36 §:n mukaista lupa-asian siirtomahdollisuutta valtion lupaviranomaiselle. Vaihtoehtoisesti, mikäli katsotaan ettei kunnilla ole riittäviä valmiuksia jätteeksi luokittelun päättymistä koskevaan päätöksentekoon, tulisi harkita kyseisten asioiden siirtämistä kokonaan valtion ympäristölupaviranomaisten ratkaistaviksi. Tällä voitaisiin varmistaa paremmin päätösten tasapuolisuus ja yhteneväisyys sekä riittävä asiantuntemus päätöksenteon pohjaksi.

POPELY pitää tärkeänä sitä, että jätelajikohtaisille arviointiperusteille säädetään sisällölliset vähimmäisvaatimukset valtioneuvoston asetuksella ehdotuksen mukaisesti. Jätelajikohtaisia arviointiperusteita tulisi laatia tarpeen mukaan yleisimmin syntyville jätteille, jotta välttyään siltä, että samalle jätteelle on annettu erilaisia päätöksiä eri puolilla Suomea. Tapauskohtaisten päätösten laadullisen yhdenmukaisuuden varmistamiseksi on ensisijaisen tärkeää, että säädetään tarkemmin tapauskohtaisen päätöksenteon menettelyistä ja päivitetään ympäristöministeriön 30.8.2019 laatimaa muistiota tältä osin. Tapauskohtaiseen päätöksentekoon olisi tarpeen soveltaa YSL:n 96 §:n mukaista kevennettyä ympäristölupamenettelyä ja tältä osin ympäristönsuojelulakiin tulisi tehdä tarpeelliset muutokset kevennetyn lupamenettelyn mahdollistamiseksi. Jätteeksi luokittelun päättymistä (end-of-waste, eow) koskevan päätöksentekomenettelyn seuraamiseksi ja kehittämiseksi olisi tarpeen perustaa erillinen työryhmä jättesäädöspaketin työryhmän mietinnössä esitetyn mukaisesti. Saman työryhmän tulisi seurata myös sivutuotteiden luokittelua. POPELY katsoo tarpeelliseksi, että kaikki tehdyt eow päätökset tallennettaisiin johonkin tietojärjestelmään, mistä ne

olisivat sekä lupa- että valvontaviranomaisten käytettävissä. Tämä edesauttaisi omalta osaltaan lupien yhdenmukaisuutta sekä lupien seuranta ja prosessin kehittämistä.

Myös sivutuotteeksi luokittelu vaatisi valtakunnallista tulkintamuistiota, sillä tällä hetkellä esim. osalla kuntien lupaviranomaisilla ei ole selkeää käsitystä, mikä voidaan luokitella sivutuotteeksi ja mikä materiaali voi saada jätteeksi luokittelun päättymisen statuksen ja nämä asiat ovat joissain tapauksissa menneet mm. päätöksissä sekaisin.

6 §:n määritelmiin on ehdotettu uutta 15 b alakohtaa maantäytön määrittelemiseksi. Määritelmä on tarpeen, jotta toiminnanharjoittajien vuosittain laatimissaan jäteraportoinneissa (ympäristöluvallinen toiminta) mahdollinen maantäyttökin olisi raportoitu oikein perustein. Maantäytön käyttäminen mm. louhittujen alueiden täytössä on selkeää, mutta maisemointi maarakentamisessa vaatii vielä tarkempaa määritelmää. Perusteluissa tulisi tarkentaa, mitä tarkoitetaan kohdassa mainitulla maisemoinnilla maarakentamisessa ja miten se erotetaan jätteen hyödyntämisestä maarakentamisesta (mikä raportoidaan jäteraportoinnissa hyödyntämiskoodilla R05A) sekä miten se tulisi ottaa huomioon kaatopaikkojen osalta. Ympäristöhallinnon ohjeita 1/2008 (Kaatopaikkojen käytöstä poistaminen ja jälkihoito) mukaan maisemointi tarkoittaa kaatopaikan siistimistä ja peittämistä ilman pintaeristysrakenteita sekä kaasun ja vesien keräysjärjestelmiä. Samaisen ohjeen mukaan kaatopaikan muotoilu tarkoittaa jätetäytön muotoilua ennen pintarakenteiden rakentamista.

Voidaanko jätteen hyödyntämiseksi maarakentamisessa (hyödyntämiskoodi R05A) katsoa seuraavat:

- kaatopaikan sulkemisvaiheessa tehtävä jätteen esipeitto (kun paksuus luvan mukainen)
- jätteen päivittäispeitto
- kaatopaikan tiivisrakenteiden yläpuolelle hyödynnettävä pinta- ja kasvukerros
- kaatopaikan käytön aikana tapahtuva reuna-alueiden luiskien rakentaminen/muotoilu (ns. ”verhoilu”) mm. pilaantuneilla maa-aineksilla tai ylijäämämailla sitä mukaan, kun jätepenkan korkeus kasvaa

Voidaanko maisemoinniksi (hyödyntämiskoodi R05B) katsoa mm. seuraavia toimintoja:

- kaatopaikan sulkemisvaiheessa esipeittokerrosta ennen tehtävää kaatopaikan muotoilua (mikäli tarpeen, esim. kuoppien täyttäminen ym.)
- maa-ainosalueen luiskan muotoilu luvan mukaisesti

Perustelujen mukaan maantäyttöön käytettävällä jätteellä tulisi korvata materiaaleja, jotka eivät ole jätettä ja jotka soveltuvat mainittuihin tarkoituksiin. Käytännössä lähes kaikissa yllä kuvatuissa tapauksissa voidaan katsoa jätteillä korvattavan mm. multaa tai muita kiviaineksia. Ainoastaan kaatopaikan sulkemisvaiheessa ennen esipeittoa tapahtuva muotoilu voi olla suunnitelmasta riippuen tarkoitettu tehtävän jätteillä, jolloin maantäytön kriteerit eivät täytyisi.

Nykyisen jätelain kierrätyksen määritelmän mukaan maantäytössä ei ole kyse kierrätyksestä. Jätteen kierrätyksellä tarkoitetaan toimintaa, jossa jäte hyödynnetään aineena. Perusteluissa tulisi avata tarkemmin kierrätyksen määritelmä mm. ylijäämä- ja pilaantuneiden maa-ainesten tapauksessa, kun niitä hyödynnetään maarakentamisessa, sekä miten käytettävä materiaali vaikuttaa kierrätyksen

määritelmään maarakentamisessa. Tämä vaikuttaa olennaisesti siihen tulkintaan, täyttäisikö tietyissä tapauksissa mm. kaatopaikan rakentamisen eri vaiheet tai maa-ainesalueen luiskien täyttäminen maantäytön määritelmän. Perusteluiden tarkentaminen näiltä osin on olennaista, jotta voidaan varmistaa, minkälaisissa tapauksissa on kyse kierrätyksestä ja minkälaisissa ei ja samalla se selventäisi Ympäristöhallinnon ohjeessa 1/2008 olevaa maisemoinnin määritelmää.

Yleiset velvollisuudet ja periaatteet (Luku 2)

Tähän voitte kirjoittaa lausuntonne jätelain muutosehdotuksen luvusta 2 ja sen perusteluista

-

Kunnan vastuulla oleva jätehuolto (luku 5)

Tähän voitte kirjoittaa lausuntonne jätelain muutosehdotuksen luvusta 5 ja sen perusteluista

-

Tuottajavastuu ja juomapakkaukset (Luvut 6 ja 7)

Tähän voitte kirjoittaa lausuntonne jätelain muutosehdotuksen luvusta 6 ja 7 sekä niiden perusteluista

88 §:ssä on ehdotettu muutettavaksi alueellisen jätesuunnitelman laadintavelvollisuus alueelliseksi yhteistyöryhmäksi, minkä katsomme hyväksi muutokseksi, sillä valvontaresursseja ei enää riitä alueellisen jätesuunnitelman laadintaan. Esityksen mukainen laaja kokoonpano voi hankaloittaa yhteistyöryhmän alkuperäistä tarkoitusta. ELY-keskuksen näkemyksen mukaan tulisi mm. harkita mahdollisuutta, että kunnat voisivat valita halutessaan yhteisen edustajan työryhmään, eikä kaikista kunnista olisi välttämätöntä olla omaa edustajaa.

Jätehuoltorekisteröintiä sekä jätteen kuljettajien ja välittäjien valvontaa koskevien tehtävien keskittäminen.

Jätehuoltorekisteriin liittyviä tehtäviä ehdotetaan keskitettävän kokonaisuudessaan yhdelle erikseen nimettävälle ELY-keskukselle. Jätehuoltorekisteriin liittyvien työtehtävien keskittäminen sopii huonosti, koska se ei ole erikoistumistehtävä, kuten esimerkiksi tuottajavastuurekisteri on, jossa tuotteiden valmistajilla ja maahantuojilla on jätelain mukaan velvollisuus järjestää tuotteiden jätehuolto kustannuksellaan, kun tuotteet poistetaan.

Jätekuljettajien valvonnan kannalta parasta olisi, että jätehuoltorekisteriin hyväksymiset säilyvät edelleen paikallisissa ELY-keskuksissa. Valvoja oppii tuntemaan oman toimialueensa jätekuljetusten toiminnanharjoittajat, kun hän antaa päätöksiä, päivittää otteita ja käy heidän luonansa tarkastuskäynneillä. Toiminnanharjoittajat oppivat tuntemaan valvojan, jolloin on helpompi pitää yhteyttä asioiden muuttuessa tai kysyä neuvoja.

Jätekuljettajien tarkastuskäyntejä ei ole priorisoitu, kuinka usein minkäkin tyyppistä jätekuljetus toimintaa tulee käydä tarkastamassa. Yhdelle ELY-keskukselle jätehuoltorekisterin keskittämisessä, laadittaisiin yhteinen valvontasuunnitelma, niin miten valvontakohteet tulitaisiin valitsemaan? Etenkin kun jätekuljettajien määrät vaihtelevat ELY-keskuksittain suurestikin. VAHTI- rekisterin

sulkemispäivän tilanne osoittaa vaihtelun olevan 47-519 jätekuljettajien välillä. POP ELY-keskuksessa oli tuolloin rekisteröityneitä jätekuljettaja 258 ja 1.6.2020 heitä oli 277. Jos jätehuoltorekisteri keskitetään yhdelle ELY-keskukselle, lakia olisi tarpeen tarkistaa, miten turvataan valvonnan tasapuolinen ja yhdenvertainen kohtelu jätekuljettajien suunnitelmallisessa valvonnassa.

Jätehuoltorekisteriin liittyvien työtehtävien keskittäminen ei ole myöskään perusteltua jätteenkuljettajien määrällä. Jätekuljettajien määrä ei kerro jätelakiin perustuvasta jätekuljettajiin kohdistuvasta työmäärästä. Kiekun työaikaraporttien osoittamaa jätekuljettajiin kohdistuvaa työaikaa ei voi myöskään pitää luotettavana työajankohdentamisessa tapahtuneiden useiden muutosten vuoksi.

95 §. Jätehuoltorekisteriin hyväksymisen edellytykset

Pykälän 1 momentin 4 kohdan vaatimus vakuuden asettamisesta kuljetettavan tai välitettävän jätteen asianmukaisen jätehuollon varmistamiseksi on huomattavasti selkeämpi ja helpommin toteutettavissa kuin nyt ehdotettu menettely vakuuden korvaamiseksi. Uudessa säännöksessä viranomaisen tarkistaisi muista viranomaisten rekistereistä, ettei hakijalla ole lakisääteisten maksujen laiminlyöntejä tai ulosotossa olevia velkoja, jotka ovat tämän maksukykyyn nähden vähäistä suurempia. Lisäksi selvitettäväksi tulisi nuhteettomuusvaatimus. Tällöin selvitetään, ettei hakija ole lainvoimaisella tuomiolla todettu syylliseksi viimeisen kahden vuoden aikana ympäristön turmelemiseen tai törkeään ympäristön turmelemiseen. Ehdotetut toimenpiteet ovat työläisiä, eikä niillä POP ELY-keskuksen näkemyksen mukaan voida turvata kuljetettavan tai välitettävän jätteen asianmukaista jätehuoltoa. Sen sijaan POP ELY-keskus pitää tarkoituksen mukaisempana vakuuden määrän kriteereiden tarkistamista.

Jos jätehuoltorekisterin vakuus vaatimus korvataan jätelain uudistuksessa esitetyllä tavalla, tulee YLVA rekisterin jätekuljetus osioon tehdä myös sitä koskevat vastaavat muutokset. Lisäksi lomake hakemus toiminnan hyväksymiseksi jätehuoltorekisteriin tulee päivittää vastaavin muutoksin, niitä hakijoita varten, jotka eivät tee hakemusta sähköisessä järjestelmässä. Myös ohjeistus tulee päivittää. YLVA:n jätehuoltorekisteri osio on tehty nykyisen voimassa olevan ko. hakemus lomakkeen pohjalta.

Viranomaisten rekisterien toimivuuteen ei voi täysin luottaa. VALLU-rekisteri, jolla on voinut tarkistaa tavaraliikenne-, joukkoliikenne- ja taksiliikennelupia on ollut pois tilapäisesti käytöstä 21.4.2020 alkaen. Sivulla ilmoitetaan päivityksen tekemisestä 4.5.2020 mutta sovellus oli edelleen (1.6.2020) pois käytöstä.

96 § Päätös jätehuoltorekisteriin hyväksymisestä

Jätelain muutoksessa esitetään 96 a § uutta pykälää vastavuoroinen tunnistaminen, jota sovellettaisiin Suomessa ammattimaista jätteen kuljettamista harjoittavaan toiminnanharjoittajaan, jolla ei ole toimipaikkaa Suomessa, ja joka on rekisteröity jätedirektiivin 26 artiklan mukaisesti toiminnanharjoittajan kotipaikkana olevassa toisessa Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa. Tällöin toiminta esitetään hyväksyttäväksi tai tehtäväksi merkintä jätehuoltorekisteriin. YLVA osion jätehuoltorekisteriin ei voi tehdä tällä hetkellä ko. merkintää, joten YLVA osion jätehuoltorekisteriin tulee tehdä sitä vastaava muutos. POP ELY-keskuksen näkemyksen mukaan ko. tehtävä sopii hyvin erikoitumistehtäväksi, jollekin ELY-keskukselle.

Jätehuoltorekisteriin hyväksymiseen liittyvistä tehtävistä säädetään jätelain 96-98 pykälissä. Näihin tehtäviin käytettävissä olevat resurssit vaihtelevat huomattavasti ELY-keskuksittain. Tehtävien hoitamisen kannalta ei ole juurikaan merkitystä sillä hoidetaanko ne sähköisesti vai muuten. Jätelain mukaan jätehuoltorekisteriin hyväksymisestä annetaan valituskelvoinen päätös tai muutos päätös, jos toiminnassa on tapahtunut niin oleellisia muutoksia, ettei siitä voi antaa muutos otetta. Päätöksen mukaan liitetään myös ote jätehuoltorekisteriin merkityistä tiedoista. Lisäksi ELY-keskusten on lähetettävä määrääjän kuluessa ote jätehuoltorekisteriin hyväksytyyn toiminnan harjoittajalle sen tarkistamista varten. POP ELY-keskuksessa lähetetään edellä mainittuja pyyntöjä vuosittain 60-80 kpl. Noin suuren määrän lähettämiseen sähköposti soveltuu huonosti, koska liitteenä on lähetettävä toiminnanharjoittajan ote. Jätehuoltorekisteristä annetaan myös ilmoitus toiminnan poistamisesta jätehuoltorekisteristä toiminnanharjoittajalle. Nykyisin toiminnanharjoittajat ilmoittavat hakemuksissaan varalta runsaasti jäteluokkia (POP ELY-keskuksessa 1-200 kpl), jolla on vaikutusta päätöksen ja otteen työläyteen.

Jätehuoltorekisteriä koskevat asiakirjat kirjataan USPA:n, ja myös sähköisesti tulleiden päätös ja ote luonnosten kirjaukset täytyy muuttaa asiakirjoja vastaaviksi. Laskutuspyynnöt tehdään KEHA:lle, joko sähköpostilla tai mahdollisesti jo YLVA:n kautta, jos hakemus on käsitelty sähköisesti. Päätöksen ja otteen tiedoksi lähettäminen tehdään sähköpostilla.

VAHTI rekisteri suljettiin 30.6.2018, jonka jälkeen ei ole ollut sähköistä toimivaa jätehuoltorekisteriä, joten tietoja on vielä pidettävä yllä manuaalisesti. YLVA:n jätehuoltorekisteri osioon on voitu VAHTI:sta siirtää vain yhteistiedot. Jäteluokka ja kuljetusvälineistö tiedot puuttuvat, eikä niitä voi tallentaa jo jätehuoltorekisterissä oleville toiminnanharjoittajille mutta yhteistietoja voi päivittää. Raportointi toiminto myös puuttuu.

Tällä hetkellä toiminnanharjoittaja voi täyttää YLVA:n sähköisen hakemuksen toiminnan hyväksymiseksi jätehuoltorekisteriin. Viranomainen voi ottaa sähköisen hakemuksen käsittelyyn, ja voi pyytää siihen sähköisesti täydennystä toiminnanharjoittajalta. Hakemuksen hyväksymisen jälkeen muodostuu USPA:n päätös ja ote luonnokset, jotka eivät ole valmiita sellaisenaan.

Valtion maksuperustelain (150/1992) perusteella perittyjen valtioneuvoston asetuksen elinkeino- liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinokeskusten maksullisten suoritteiden KEHA:n vuosiraporteista saa käsityksen suoritettujen kautta jätehuoltorekisteristä annetuista päätöksistä ja otteista, joita vuonna 2018 oli ollut yhteensä 1324 ja vuonna 2019 niitä oli 1284 kappaletta. Tuloja niistä oli kertynyt vuonna 2018 yhteensä 194 268,00 euroa ja vuonna 2019 summa oli 182 144,00 euroa. Vuosien tulot ja asiakirjojen määrät voivat olla enemmänkin kuin taulukossa vuosina toteutunut määrä, koska esimerkiksi laskua ei ole välttämättä maksettu eräpäivään mennessä, maksuun on voitu hakea maksuaikaa lisää tai laskun eräpäivä on siirtynyt seuraavalle vuodelle.

Jätelakiin ehdotetaan uutta 118 a §:ää, jonka mukaan tietyt elintarvikelain mukaisten elintarvikealan toimijoiden tulee pitää kirjaa toiminnassaan syntyvistä elintarvikejätteistä. Kirjanpidon tarkistamisesta tulee kuitenkin määritellä selkeät valvontavastuut.

Muut jätelain pykälät

Tähän voitte kirjoittaa lausuntonne jätelain muutosehdotuksen muista luvuista ja niiden perusteluista

-

Muiden lakien muutettavat pykälät (ympäristönsuojelulaki, kemikaalilaki, rikoslaki ja laki rikesakkorikkomuksista)

Tähän voitte kirjoittaa lausuntonne ympäristönsuojelulakiin, kemikaalilakiin, rikoslakiin ja ehdotetuista pykälämuutoksista ja niiden perusteluista

-

Asetusyhteenvedo

Tähän voitte kirjoittaa lausuntonne jätealan asetuksiin ehdotettavien muutosten keskeisestä sisällöstä

-

Vaikutusten arviointi

Tähän voitte kirjoittaa lausuntonne perustelujen luvuista 4.2-5.

-

Muuta

Tähän voitte kirjoittaa lausuntonne perusteluiden muista osista ja muista mahdollisista asioista

-

Kaakinen Juhani
Pohjanmaan ELY-keskus

Anttila Tarja
Ympäristö ja luonnonvarat, ympäristönsuojeluyksikkö